

Arolygiaeth Ei Fawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru
His Majesty's Inspectorate for Education and Training in Wales

Adroddiad ar
Ysgol Gynradd Bancyfelin

Bancyfelin
Sir Gaerfyrddin
SA33 5ND

Dyddiad yr arolygiad: Mehefin 2024

gan

**Estyn, Arolygiaeth Ei Fawrhydi dros Addysg
a Hyfforddiant yng Nghymru**

Cynhaliwyd yr arolygiad hwn fel rhan o dreialon trefniadau arolygu newydd. O ganlyniad, gallai'r adroddiad hwn fod â fformat ychydig yn wahanol i adroddiadau cyhoeddus eraill ar gyfer darparwyr yn y sector.

Ynglŷn ag Ysgol Gynradd Bancyfelin

Enw'r darparwr	Ysgol Gynradd Bancyfelin
Awdurdod lleol	Cyngor Sir Gâr
Iaith y darparwr	Cymraeg
Cymeriad crefyddol	
Nifer y disgyblion ar y gofrestr	56
Disgyblion o oedran ysgol statudol	38
Nifer yn y dosbarthiadau meithrin	5
Canran y disgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim dros gyfartaledd o dair blynedd (Canran genedlaethol y disgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim dros gyfartaledd o dair blynedd yn y sector Cynradd yw 23.7%)	9.2%
Canran y disgyblion y nodwyd bod ganddynt anghenion dysgu ychwanegol (a) (Canran genedlaethol y disgyblion y nodwyd bod ganddynt anghenion dysgu ychwanegol yn y sector Cynradd yw 13.2%)	15.8%
Canran y disgyblion sy'n siarad Cymraeg ar yr aelwyd	42.1%
Canran y disgyblion sy'n siarad Saesneg fel iaith ychwanegol (categoriâu A-C)	0.0%
Dyddiad penodi'r pennaeth	19/02/2024
Dyddiad yr arolygiad blaenorol gan Estyn (os yw'n berthnasol)	30/06/2015
Dyddiad dechrau'r arolygiad	03/06/2024

Daw'r data hwn o ddata mwyaf diweddar y Cyfrifiad Ysgol Blynyddol ar Lefel Disgybl. Efallai y byddant ychydig yn wahanol i'r hyn a arsylwyd yn ystod yr arolygiad.

Mae gwybodaeth ychwanegol ar gael o wefan Llywodraeth Cymru, Fy Ysgol Leol: [Fy Ysgol Leol \(gov.wales\)](https://gov.wales)

- Mae'r term 'anghenion dysgu ychwanegol' yn cael ei ddefnyddio i ddisgrifio disgyblion sydd ar gofrestr AAA/ADY yr ysgol

Crynodeb

Mae Ysgol Gynradd Bancycfelin yn gymuned ddysgu hapus a chroesawgar, sy'n gosod sylfaen gadarn i ddisgyblion ddatblygu eu medrau sylfaenol. Mae disgyblion yn ofalgar ac yn ystyriol o'i gilydd, sy'n cyfrannu at yr awyrgylch deuluol. Maent yn teimlo bod staff yn cymryd eu pryderon o ddifri ac yn gwybod at bwy i droi os oes angen cymorth arnynt. Mae disgyblion yn cael eu trin yn deg ac yn barchus. O ganlyniad, mae agweddau disgyblion at eu dysgu yn gryfder ac mae eu hymddygiad yn dda iawn.

Mewn cyfnod byr, mae'r pennaeth wedi adnabod cryfderau'r ffederasiwn ac wedi gosod gweithdrefnau pwrpasol i fynd i'r afael â'r meysydd i'w gwella. Er enghraifft, drwy hyfforddi a chefnogi'r penaethiaid cynorthwyol i weithredu'n fwy strategol. Mae'r penaethiaid cynorthwyol ar draws y ffederasiwn yn cydweithio'n dda ac yn hybu diwylliant o rannu ac efelychu arferion addysgu a dysgu effeithiol ymhlith staff, er mwyn gwella profiadau a medrau'r disgyblion.

Mae llawer o ddisgyblion yn gwneud cynnydd da o'u manau cychwyn yn yr ysgol. Maent yn datblygu eu medrau llythrennedd, rhifedd a digidol yn bwrpasol wrth iddynt aeddfedu drwy'r ysgol. Mae athrawon yn cynllunio gweithgareddau diddorol i ymgysylltu â diddordebau'r disgyblion. Er hyn, nid yw athrawon bob tro'n cynllunio'n ddigon systematig ar gyfer darparu cyfleoedd cyson i ddatblygu a chymhwyso medrau disgyblion hyd eithaf eu gallu. Mae gan staff berthynas waith gynhyrchiol â disgyblion. Maent yn sicrhau cyflymder addas i'r gweithgareddau ac yn darparu profiadau dysgu ysgogol i'r disgyblion. Fodd bynnag, nid yw athrawon yn darparu cyfleoedd cyson i ddisgyblion wneud dewisiadau annibynnol am sut i gyflawni tasgau a chyflwyno eu gwaith.

Mae gan aelodau'r corff llywodraethol ddealltwriaeth briodol o gryfderau'r ffederasiwn a'i feysydd i'w gwella. Maent yn gefnogol i'r disgyblion, y staff a'r gymuned leol, ac yn weithredol wrth ymdrechu i leihau effaith tlodi ar y profiadau dysgu. Fodd bynnag, nid yw aelodau'r corff yn cymryd rhan lawn yn y broses hunanwerthuso er mwyn monitro effaith y ddarpariaeth ar gyflawniad y disgyblion yn ddigon trylwyr.

Argymhellion

Rydym wedi gwneud 3 argymhelliad i helpu'r ysgol i barhau i wella

- A1 Datblygu arweinyddiaeth ar bob lefel
- A2 Darparu cyfleoedd pwrpasol i ddisgyblion ddatblygu a chymhwyso eu medrau hyd eithaf eu gallu
- A3 Sicrhau cyfleoedd cyson i ddisgyblion ddatblygu eu medrau dysgu annibynnol

Beth sy'n digwydd nesaf

Bydd yr ysgol yn llunio cynllun gweithredu i fynd i'r afael â'r argymhellion o'r arolygiad.

Prif ganfyddiadau

Mae gan arweinwyr y ffederasiwn weledigaeth glir sy'n seiliedig ar greu amgylchedd dysgu hapus a gofalgar er mwyn cynnig sylfaen gadarn i ddisgyblion ddatblygu eu medrau sylfaenol ac i fod yn 'ffrindiau ffederasiwn yn tyfu'r dyfodol'.

Mewn cyfnod byr, mae gan y pennaeth ddealltwriaeth gadarn o gryfderau'r ffederasiwn ac mae wedi dechrau gosod gweithdrefnau pwrpasol i fynd i'r afael â'r meysydd i'w gwella. Er enghraifft, drwy sicrhau datblygiad proffesiynol bwriadus i'r penaethiaid cynorthwyol i'w harfogi i weithredu'n fwy strategol ac i gymryd rhan flaenllaw yn y prosesau hunanwella. Mae gan y pennaeth ddisgwyliadau uchel ar gyfer ei hun, y disgyblion a'r staff.

Ar draws y ffederasiwn, mae'r penaethiaid cynorthwyol yn cydweithio'n bwrpasol ac yn ymroi'n llwyr i'r gwerthoedd cytûn. Dros gyfnod o ansefydlogrwydd diweddar, maent wedi hybu diwylliant o gydweithio effeithiol rhwng holl aelodau'r staff. O ganlyniad, mae staff yn awyddus i ddatblygu'r ddarpariaeth i wella profiadau, medrau a chynnydd disgyblion, er enghraifft wrth ddatblygu ardaloedd dysgu buddiol ar gyfer y disgyblion ieuengaf.

Dros amser, mae llawer o ddisgyblion, gan gynnwys y rhai ag anghenion dysgu ychwanegol (ADY), yn gwneud cynnydd priodol yn eu medrau. Mae staff yn sefydlu perthynas waith bwrpasol â disgyblion ac yn adnabod anghenion disgyblion unigol yn dda. Maent yn defnyddio ystod dda o ddulliau holi treiddgar sy'n adalw dysgu blaenorol disgyblion yn dda ac yn eu hannog i feddwl drostynt eu hunain yn llwyddiannus. Ar adegau, mae athrawon yn cynnig adborth defnyddiol ac, ar y cyfan, mae gan ddisgyblion ddealltwriaeth addas o beth maent wedi ei wneud yn dda a sut i wella eu gwaith. Fodd bynnag, mae'r trefniadau hyn yn anghyson ac, o ganlyniad, nid yw disgyblion bob tro'n cael cyfleoedd digon rheolaidd i ystyried adborth athrawon a gwneud gwelliannau gwerthfawr i'w gwaith.

Mae athrawon yn darparu cyfleoedd pwrpasol i ddisgyblion ddylanwadu ar yr hyn maent yn ei ddysgu o fewn eu themâu tymhorol. Er enghraifft, mae disgyblion yn cyfrannu syniadau am yr hyn yr hoffent ei ddarganfod a'i ddysgu ar ddechrau eu themâu. O ganlyniad, mae gan y disgyblion ddiddordeb amlwg yn eu profiadau ac yn ymroi'n bwrpasol i'w dysgu. At ei gilydd, nid yw athrawon yn darparu cyfleoedd digon cyson i ddisgyblion wneud dewisiadau annibynnol am sut i gyflawni tasgau a chyflwyno eu gwaith.

Mae arweinwyr yn darparu ystod addas o gyfleoedd i staff gymryd rhan mewn gweithgareddau dysgu proffesiynol ac ymweld ag ysgolion cyfagos sy'n cysylltu â rhai o flaenoriaethau strategol yr ysgol. Er enghraifft, mae staff wedi mynychu hyfforddiant ynglŷn â sut i wella safonau llafaredd disgyblion. O ganlyniad, mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn gwneud cynnydd da yn eu medrau Cymraeg. Maent yn

gwrtais a pharchus gyda'u cyfoedion a staff ac yn defnyddio geirfa a thôn llais priodol mewn trafodaethau a sgysiau anffurfiol.

Ar y cyfan, mae staff yn darparu profiadau dysgu diddorol sy'n cefnogi datblygiad medrau llythrennedd, rhifedd a digidol llawer o ddisgyblion yn addas. Mae medrau darllen disgyblion yn datblygu'n gyson. Mae'r disgyblion ieuengaf yn caffael medrau darllen cynnar yn dda ac yn adnabod ystod eang o seiniau a ffurf llythrennau. Erbyn Blwyddyn 3, maent yn darllen yn hyderus ac yn defnyddio strategaethau pwrpasol er mwyn canfod ystyr geiriau heriol neu lai cyfarwydd. Mae'r disgyblion hynaf yn dangos ymwybyddiaeth addas o awduron enwog. Maent yn nodi'n bendant beth yw eu hoffterau o ran gwahanol destunau ac yn cyfiawnhau eu dewis trwy gynnig rhesymau aeddfed yn y ddwy iaith. Mae medrau ysgrifennu llawer o ddisgyblion yn datblygu'n gadarn yn Gymraeg a Saesneg. Maent yn ysgrifennu mewn amrywiaeth o ffurfiau ar draws ystod briodol o gyd-destunau cyfoes. Er enghraifft, mae'r disgyblion hyn yn defnyddio iaith berswadiol yn effeithiol wrth fynegi eu barn ar y cyfyngder cyflymder ar ffyrdd Cymru.

Dros amser, mae llawer o ddisgyblion yn gwneud cynnydd priodol yn eu medrau rhifedd. Er enghraifft, mae'r disgyblion ieuengaf yn cyfrif hyd at 20 yn hyderus ac maent yn dangos dealltwriaeth gadarn o'r cysyniad o '1 yn fwy' ac '1 yn llai'. Mae disgyblion yn adeiladu ar y medrau hyn yn gyson ac, erbyn brig yr ysgol, maent yn rhagfynegi'r rhif nesaf mewn dilyniant o rifau yn llwyddiannus. Fodd bynnag, nid yw athrawon yn cynllunio'n ddigon systematig ar gyfer darparu cyfleoedd cyson i ddisgyblion ddatblygu a chymhwyso eu medrau hyd eithaf eu gallu.

Mae gan yr ysgol broses gadarn i olrhain a monitro cynnydd ac mae'r cydlynnydd anghenion dysgu ychwanegol yn caffael gwybodaeth ddefnyddiol am ddisgyblion yn effeithiol. Mae staff yn cydweithio'n effeithiol i adnabod disgyblion sydd ag anghenion dysgu ychwanegol (ADY) ac maent yn ymateb yn amserol i unrhyw bryderon.

Mae staff yn darparu rhaglenni cefnogaeth pwrpasol i ddisgyblion sydd angen cymorth ychwanegol yn effeithiol. Mae'r sesiynau yn cael eu haddasu'n gelfydd i ymateb i anghenion penodol y disgyblion. Mae'r ysgol yn cydweithio'n effeithiol ag amrywiaeth o asiantaethau eraill er mwyn cefnogi disgyblion sydd wedi eu hadnabod ag anghenion penodol. O ganlyniad, mae'r ddarpariaeth ar gyfer disgyblion sydd ag ADY yn gadarn ac maent yn gwneud cynnydd priodol dros amser yn erbyn eu targedau a'u cyflawniadau blaenorol.

Mae gan staff y ffederasiwn gysylltiadau buddiol â'r cymunedau lleol i gynnig profiadau gwerthfawr i ddisgyblion. Mae arweinwyr wedi sefydlu perthynas gynhyrchiol â rhieni. Er enghraifft, maent wedi dechrau caffael barn rhieni am agweddau pwysig o brofiadau dysgu eu plant. Yn ddiweddar, mae arweinwyr wedi datblygu systemau er mwyn hybu cyfathrebu rhwng yr ysgol a'r cartref.

Mae arweinwyr yn ymwybodol o bwysigrwydd ceisio lleihau effaith tlodi ar gyflawniad disgyblion. Maent yn cynnal digwyddiadau lleol ar gyfer y ffederasiwn er mwyn codi arian tuag at y costau, er enghraifft wrth ddarparu gwersi nofio i ddisgyblion. Mae gan aelodau'r corff llywodraethol ddealltwriaeth addas o brif gryfderau'r ysgol a rhai o'r meysydd i'w gwella, yn unol â blaenoriaethau'r cynllun gwella. Fodd bynnag, nid yw aelodau'r corff yn cymryd rhan lawn yn y broses hunanwerthuso er mwyn monitro effaith y ddarpariaeth ar gynnydd a chyflawniad y disgyblion yn ddigon trylwyr.

Mae cyfleoedd pwrpasol i ddisgyblion gyfrannu at weithgareddau ysgol gyfan, er enghraifft wrth gasglu nwyddau ar gyfer y banc bwyd lleol. Yn ogystal, mae aelodau'r cyngor ysgol yn cyflwyno a thrafod eu gwaith gyda'r llywodraethwyr yn dda fel rhan o'r cyfarfodydd tymhorol. Er hyn, prin yw'r cyfleoedd rheolaidd i ddisgyblion leisio eu barn am ddarpariaeth ehangach yr ysgol. O ganlyniad, nid yw'r disgyblion yn cael cyfleoedd digon pwrpasol i ddatblygu eu rolau arwain.

Mae bron bob disgybl yn ofalgar o'i gilydd ac yn rhoi ystyriaeth ofalus i anghenion eu cyfoedion. Darperir cyfleoedd rheolaidd i'r disgyblion ieuengaf dreulio amser gyda'r disgyblion hynaf ac mae hyn yn cyfrannu'n fuddiol at yr awyrgylch deuluol sy'n bodoli yn yr ysgol. Mae bron bob un yn ymddwyn yn dda ac yn cyd-chwarae'n llwyddiannus. Gwnânt ddefnydd llawn o'r ardaloedd allanol a thiroedd yr ysgol, sy'n cyfrannu'n effeithiol at eu medrau lles a chymdeithasol.

Drwy amryw ddulliau gwella lles effeithiol, mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn teimlo bod staff yn cymryd eu pryderon o ddifri a'u bod yn barod i wrando ar yr hyn sy'n bwysig iddynt. Maent yn gwybod at bwy i droi petai rywbeth yn eu poeni. Maent yn cael eu parchu a'u trin yn deg. Mae'r ymdeimlad o barch a chwarteisi sydd gan y rhan fwyaf o ddisgyblion at staff ac ymwelwyr yn nodwedd gref o'r ysgol.

Gwybodaeth ychwanegol

Nid yw trefniadau'r ysgol ar gyfer diogelu disgyblion yn peri pryder.

Mae gan yr ysgol drefniadau priodol ar gyfer hyrwyddo bwyta ac yfed yn iach.

Mae arweinwyr a llywodraethwyr yn rheoli cyllid yr ysgol yn briodol, gan gynnwys defnyddio'r grant datblygu disgyblion.

Nid yw trefniadau'r ysgol ar gyfer diogelwch y safle yn peri unrhyw bryder.

Sail dystiolaeth yr adroddiad

Cyn yr arolygiad, bu arolygwyr:

- yn dadansoddi deilliannau o'r holiadur i rhieni/gofalwyr a'r holiadur i ddisgyblion, ac yn ystyried barn athrawon, staff a'r corff llywodraethol / aelodau'r pwyllgor rheoli trwy eu hymatebion i'w holiadur

Yn ystod yr arolygiad, bu arolygwyr:

- yn cynnal cyfarfod â rhieni/gofalwyr i glywed eu barn am yr ysgol a'i heffeithiolrwydd
- yn cyfarfod â'r pennaeth, y llywodraethwyr, uwch arweinwyr ac arweinwyr canol ac athrawon unigol i werthuso effaith gwaith yr ysgol
- yn cyfarfod â disgyblion i drafod eu gwaith, gwranddo arnynt yn darllen a chael eu barn am agweddau amrywiol ar eu hysgol
- yn cyfarfod â grwpiau o ddisgyblion mewn rolau arwain, fel cynrychiolwyr y cyngor ysgol a'r pwyllgor eco
- yn ymweld â sampl eang o ddogfenyddau, gan gynnwys grwpiau cymorth dysgu a'r ganolfan adnoddau arbenigol (lle y bo'n briodol), ac yn ymgymryd ag amrywiaeth o deithiau dysgu i arsylwi disgyblion yn dysgu ac i weld staff yn addysgu mewn amrywiaeth o leoliadau, gan gynnwys ystafelloedd dosbarth, grwpiau cymorth (lle y bo'n briodol), ac mewn ardaloedd awyr agored
- yn ymweld â'r ganolfan adnoddau arbenigol yn yr ysgol i weld dysgu'r disgyblion (lle y bo'n briodol)
- yn arsylwi ac yn siarad â disgyblion amser cinio ac amser egwyl, ac mewn sampl o glybiau ar ôl ysgol
- yn mynychu gwasanaethau ac addoli dyddiol ar y cyd
- yn edrych yn fanwl ar brosesau hunanwerthuso'r ysgol
- yn ystyried cynllun gwella'r ysgol ac yn edrych ar dystiolaeth i ddangos pa mor dda roedd yr ysgol wedi bwrw ymlaen â gwelliannau a gynlluniwyd
- yn craffu ar amrywiaeth o ddogfennau'r ysgol, gan gynnwys gwybodaeth am asesu a chynnydd disgyblion, cofnodion cyfarfodydd staff a'r corff llywodraethol, gwybodaeth am les disgyblion, gan gynnwys diogelu disgyblion, a chofnodion hyfforddiant a datblygiad proffesiynol staff

Ar ôl yr arolygiad ar y safle a chyn cyhoeddi'r adroddiad, fe wnaeth Estyn:

- adolygu canfyddiadau'r arolygiad ochr yn ochr â'r dystiolaeth ategol gan y tîm arolygu er mwyn dilysu, safoni a sicrhau ansawdd yr arolygiad

Atodiad 1: Niferoedd – symiau a chyfrannau

Mae'r adroddiad yn cyfeirio at wahanol symiau a chyfrannau, e.e. 'y rhan fwyaf o ddisgyblion...' neu 'ychydig iawn o ddisgyblion...'. Rydym yn defnyddio'r termau hyn i ddisgrifio symiau a chyfrannau fel yr amlinellir yn y tabl isod:

bron pob un =	gydag ychydig iawn o eithriadau
y rhan fwyaf =	90% neu fwy
llawer =	70% neu fwy
mwyafrif =	dros 60%
hanner =	50%
tua hanner =	yn agos at 50%
lleiafrif =	islaw 40%
ychydig =	islaw 20%
ychydig iawn =	llai na 10%

Copïau o'r adroddiad

Mae copïau o'r adroddiad hwn ar gael gan yr ysgol ac ar wefan Estyn (www.estyn.llyw.cymru)

Lluniwyd yr adroddiad hwn yn unol ag Adran 28 Deddf Addysg 2005.

Cymerwyd pob rhagofal posibl i sicrhau bod y wybodaeth yn y ddogfen hon yn gywir adeg ei chyhoeddi. Dylid cyfeirio unrhyw ymholiadau neu sylwadau ynglŷn â'r ddogfen hon/cyhoeddiad hwn at:

Yr Adran Gyhoeddiadau

Estyn

Llys Angor, Heol Keen

Caerdydd

CF24 5JW neu drwy anfon e-bost at cyhoeddiadau@estyn.llyw.cymru

Mae'r cyhoeddiad hwn a chyhoeddiadau eraill gan Estyn ar gael ar ein gwefan:

www.estyn.llyw.cymru

This document has been translated by Trosol (Welsh to English).

© Hawlfraint y Goron 2024: Gellir aildefnyddio'r adroddiad hwn yn ddi-dâl mewn unrhyw fformat neu gyfrwng ar yr amod y **caiff** ei aildefnyddio'n gywir ac na chaiff ei ddefnyddio mewn cyd-destun camarweiniol. Rhaid cydnabod y deunydd fel hawlfraint y Goron a rhaid nodi teitl yr adroddiad penodol.

Dyddiad cyhoeddi: 05/08/2024